

4.
СТРАНА

Предизборни сусрети са бирачима

Нове везе са матицом

2.
СТРАНА

8.
СТРАНА

Конференција о Петру Милошевићу

Премијера: Док нас смрт не растави

12.
СТРАНА

САРАДЊА

Посета министарке Анђелке Атанасковић

„Ви сте разлог нашег успеха и наше вере“

Током свог службеног боравка у Мађарској, министарка привреде у Влади Србије Анђелка Атанасковић, посетила је Српски образовни центар „Никола Тесла“ у Будимпешти, разговарала са руководством ове установе и остварила увид у услове боравка и рада ученика и полазника забавишта.

деце, ја сам се одушевила. Директорка ми је управо сад рекла да има скоро осамсто ученика, што је још импозантнији број. Свака вам част! Желим да изнесем поздраве и жеље из Србије, и да позovem вашу децу да буду још боља, још лепша и да стварно оно што носе у срцу увек буде везано за

ституције „Никола Тесла“, кровне школске институције Срба у Мађарској. Срби у Мађарској су историјска мањина, која на овом подручју живи више од три века, и која је успела упркос различитим изазовима да сачува свој језик, идентитет, писмо и веру. Рад на очувању националног и културног идентитета припадника српског народа је озбиљан задатак, којем је Влада Републике Србије у потпуности посвећена. Заједнички циљ на-

У препуној свечаној аули, гимназијалци и професори Српске школе „Никола Тесла“ поздравили су аплаузом министарку Анђелку Атанасковић, Ивана Тодорова, амбасадора Републике Србије у Будимпешти и Веру Пејић Сутор, председницу Самоуправе Срба у Мађарској. После поздрава уследио је програм основаца. На самом почетку, хор ђака, под диригентском палицом професорке Оливере Младеновић Мунишић, извео је песму „Негујмо српски језик“. Соло су певали: Нола Петровић, ученица 1. разреда, и Лазар Мишковић, ђак 4. разреда основне школе.

Након њих, фолклораши су извели темпераментне „Влашке игре из Горњег Пореча“. Плесове је са ученицима увежбала Анита Вуковић, заменик директора школе.

Потом се окупљенима обратила др

Јованка Ластиф, директорка Српског образовног центра у Будимпешти:

„Џењени гости, драга децо! Ево, данас у низу посета на највишем нивоу, имамо част да поздравимо у нашој школи министарку за привреду Републике Србије Анђелку Атанасковић. Ја бих желела, као и увек до сада, да се захвалим на томе што сте издвојили и нашли времена да дођете у нашу школу. Желимо да вам покажемо да видите како ми овде живимо, шта све унемо. Увек

Србију“, рекла је госпођа Атанасковић.

рода који овде живе јесте да наслеђено богатство унапређујемо, али и

сам изузетно поносна кад видим како су нам деца лепа, вешта и паметна. Ту су сада и наши гимназијалци, као публика. Госпођо министарко, надам се да нисте последњи пут овде код нас и да ћете наћи времена да нам и други пут дођете. Ја бих вас желела замолити да се обратите деци са пар речи и да кажете своје утиске“, истакла је директорка.

Затим је реч преузела министарка Атанасковић, која се захвалила на добродошлицу и лепим речима.

„Када сам долазила у Будимпешту и када сам изразила жељу да посетим једну нашу школу и нашу цркву, да видим колико смо способни да одржимо наше културно наслеђе и нашу историју, рекли су ми за ову школу, за коју сам мислила да има око педесет ђака. Међутим, када су ми рекли да је ту преко четиристо

Министарка за привреду Србије је у свом говору истакла је образовна институција „Никола Тесла“ најважнија српска образовна установа у Мађарској, која на најбољи могући начин доприноси нашем угледу, како у нашој пријатељској земљи Мађарској, тако и у целом региону.

„Као једина државно призната средњошколска васпитно-образовна установа на српском језику у Мађарској, ви и ваши учитељи, и наша деца, активно доприносите неговану српског језика, културе, традиције и вредности на чему вам је Република Србија изразито захвална. Ви сте разлог нашег успеха и наше вере. Србија и Мађарска веома посвећено раде на унапређењу укупних односа, а образовање, поред економије, представља најзначајнију вредност и приоритет за веома успешну дугорочну сарадњу и пријатељство. Доказ међусобном уважавању и суживоту српског и мађарског народа на овим просторима је управо постојање бројних српских институција, а посебно образовне ин-

да стварамо ново“, рекла је она.

На самом крају своје беседе, министарка Атанасковић је изразила своје искрено задовољство: „Хвала вам драги наши што својим залагањем и трудом представљате српски народ и српску памет изван граница Републике Србије. Уверавамо вас да ће вас ваша земља, Република Србија, увек са стрпљењем чекати и да ће те увек моћи да се вратите у свој дом. Желим вам пуно здравља и успеха у настојањима да остварите ваше највеће снове и идеје, попут нашег светског научника, чије име ваша школа носи, генијалног Николе Тесле. Како је наш великан говорио: »Ако будем имао среће да остварим барем неке од својих идеја, то ће бити добродошлицом за цело човечанство. Ако се те моје наде испуне, најслађа мисао биће ми та, да је то дело једног Србина!«

После разгледања школске зграде, у библиотеци је приређен пријем за госте из наше матичне земље.

Д. Д.

Ближи се њочетак летње туристичке сезоне

ТУРИЗАМ

Србија и Република Српска на Сајму туризма у Будимпешти

Туристичка организација Војводине је, заједно са Привредном комором Војводине, представила веома садржајну туристичку понуду северне српске покрајине на Међународном сајму туризма у Будимпешти, а излагач на овој манифестацији била је и Република Српска.

Наташа Павловић, Иван Тодоров и Палимир Тот

На сајамском штанду Војводине учествовали су бројни излагачи из Суботице, Сенте, Сомбора, Темерина, Вршца, Инђије, Делиблатске пешчаре, као и гости из туристичких организација Ниша и Трстеника, а такође и Специјална болница Сокобања и хотел „Aquastar Danube“ из Кладова.

Војводина је представљена на начин пријемчив публици и веома креативно, као изузетна туристичка дестинација, са посебним акцентом на активном одмору, промоцији надалеко чувене кухиње тог дела Србије и аутентичних гастрономских производа.

Свој штанд на овом сајму имала је и Република Српска. И њен, као и штанд Војводине, поред осталих је обихао и колектив Културног и медијског центра „Српски венац“ из Будимпеште.

У петак, 4. марта, у Амбасади Републике Србије у Будимпешти, уприличено је „Војвођанско вече“. Званицама, међу којима је било и представника медија, понуђени су производи локалне војвођанске кухиње и добра вина, уз пријатну музику тамбурашког орке-

стра „Банатски кицоши“.

Др Наташа Павловић, директорка Туристичке организације Војводине, поздравила је окупљене госте. Саопштила је, поред осталог, да је у Војводини забележен пораст броја туриста, у доласцима у износу од 54%, а када се говори о ноћењима, види се повећање од 60%.

- Туристе из Мађарске успели смо да привучемо не само у северну покрајину, него и у остале делове Ср-

бије. Када говоримо о доласцима туриста из Мађарске, они се налазе на трећем месту и мислим да смо успели да постигнемо циљ. Са нама су наши драги гости и колеге из других туристичких организација из Србије, управо из разлога што ми, у сарадњи са амбасадом, успешно представљамо своју земљу и туристе који дођу у Војводину такође шаљемо и у друге делове Србије. На тај начин унапређујемо туристичку понуду – рекла је др Павловић.

Према њеним речима, акценат у 2022. години, у складу са ситуацијом везаном за пандемију, јесте активни одмор. Припрема се манифестација „Tour de Fruška“, од 20-22. маја, тродневна манифестација намењена свим љубитељима бициклизма, рекреације, боравака у природи, добре музике и војвођанских гастрономских специјалитета. Она представља спој спорта, привреде и туризма. Место одржавања је Врдник на Фрушкој гори. У јуну се очекује манифестација „Wine and walk“, када ће бити приказана вина са Фрушке горе.

Др Наташа Павловић је такође спо-

менула најновију понуду „Ново келтско село“, као и бројне манифестације и нова вина у Вршцу. Поздравила је и госте из Републике Српске, из истоимене туристичке агенције, која је своју понуду такође изложила на Сајму туризма у Будимпешти.

Бранислав Мамић, секретар Удруже-

Чланови Српског културног и медијског центра са гостима из Војводине

ња услуга у Привредној комори Војводине на наш лист каже:

- Наш интерес је врло јасан, јер имамо намеру да се мађарском тржишту представимо у најбољем светлу и мислим да имамо шта да понудимо. Постоје природне везе између Мађарске, Србије и Војводине, због мађарске националне мањине која живи у Војводини и са којом имамо сјајну сарадњу. Ове године смо успели да анимирамо преко двадесет удружења, фирми и компанија да дођу и да представе своју понуду на сајму. У овим несигурним временима, то је велики успех. Већ првих дана се показало да смо донели добру одлуку, штанд нам је врло посећен. Изглед и израз нашег штанда је весео, говори о некој доброј емоцији, о добрим укусима равнице, о доброј чаши вина, о активном одмору, о каналима, водама, о свему онемо што Војводина може да понуди.

Следећи корак, према речима Бранислава Мамића, јесу разне манифестације, којих у Војводини има преко 1000 годишње и које су постале препознатљиве на туристичком тржишту.

У име Покрајинског секретаријата за привреду и туризам, присутне је поздравио Палимир Тот, заменик секретара:

- Као кровна организација за креирање јавне политике у области туризма, желимо да овакву врсту промоције доведемо на највиши ниво, а статистика говори у ту корист. Секретаријат за привреду и туризам, у 2021. и 2022. години, одвојио је укупно 500 милиона динара за улагање у привредне субјекте који се баве искључиво туризмом и угоститељством на територији АП Војводине. Циљ ових субвенција је да се

задрже постојећа радна места, која стварају профит у туризму, односно да запослимо нове људе, нове снаге које ће наставити у давању атрактивних услуга и квалитета. Циљ је испуњен, за послили смо 15% више људи у 2021. години, јер је туризам, поред привреде, један од ковидом најугроженијих грана – рекао је Тот.

Госте је поздравио Иван Тодоров, амбасадор Републике Србије у Мађарској и при том истакао да је, када је реч о ЕУ земљама, Мађарска трећи спљототрговински партнер Србије, односно шести на свету.

- Много је урађено у циљу енергетске безбедности са Мађарском, отварањем балканског тока, а такође и прихватљиве цене гаса. Трећи стуб су инфраструктурне инвестиције, а то су пруге Београд-Будимпешта и Сегедин-Суботица, као и проширење граничних прелаза. Четврти стуб је однос према нашим националним мањинама. Желим да и ви искористите овај импулс добрих дипломатских односа – рекао је Тодоров.

К. П.

СУСРЕТИ

Предизборни скупови у Чипу и Сегедину

Бирачи позвани да 3. априла гласају за листу ССМ-а

У обновљеном Српском клубу у Чипу и Дому народности у Сегедину, одржани су предизборни скупови, односно сусрети са бирачима, које је Самоуправа Срба у Мађарској (ССМ) организовала поводом предстојећих парламентарних избора.

На скупу у Чипу, који је највише био посвећен делу парламентарних избора везаном за избор представника националних заједница у Мађарској, говорио је Љубомир Алексов, актуелни представник Срба у Мађарском парламенту и први на српској листи од пет кандидата. Домаћинима су се такође обратили и Вера Пејић Сутор, председница Самоуправе Срба у Мађарској (ССМ), Игор Душан Рус, потпредседник ССМ-а и Петар Крунић, члан Скупштине ССМ-а и Српске самоуправе Пештанске жупаније. Трећа на листи, др Јованка Ластич, директорка Српског образовног центра „Никола Тесла“ и чланица Скупштине ССМ-а, овога пута је била спречена да присуствује форуму.

Сусрет са кандидатима је окупио већи број становника Чипа, међу којима су били и Милован Николић, заменик начелника села, Петар Остојић, угледни друштвени активиста, Мирјана Суботин, председница Српске самоуправе у Чипу и њен заменик, Илија Ашабињ.

На скупу је највише било речи о

досадашњем искуству српског посланика у Мађарском парламенту и позитивним учинцима откада народности (националне заједнице) имају могућност да делегирају своје представнике у највише законодавно тело земље. Сви говорници су указали на вишеструке предности оваквог система представљања за српску заједницу у Мађарској и позвали сународнике да 3. априла изађу на изборе и гласају за српску листу.

Први је добио реч Љубомир Алексов, који је говорио о свом искуству на месту парламентарног представника, које је добио 2014. године.

„Ова функција, која јесте нека врста заступништва у Парламенту Мађарске, показала се веома корисном за нашу и све остале народносне заједнице. Парламентарни рад захтева целог човека, прате га дуга заседања и расправе у вези са законодавством у Мађарској”, рекао је Алексов и подсетио да народности стичу право на пуноправног посланика у Парламенту, са правом гласа, само ако њихови кандидати добију преко 22.000 гласова, док са мањим бројем гласова има-

ју право на свог портпарола, односно заступника народносних интереса без права гласа.

„Моје осмогодишње искуство је показало да је вредно бити присутан и радити. Имамо веома активан одбор, који чине представници мањинских заједница и који има сва права која су потребна у парламентарном раду, да би се постигли политички резултати, који су у интересу наших заједница. На пленарним седницама ми сви добијамо реч и практично је уобичајено да се свако, са по неколико реченица обрати и на свом матерњем језику”, каже Алексов.

Он сматра да су резултати који су постигнути у протеклом периоду врло видљиви у томе што тренутно не постоји ниједно отворено политичко питање, што се тиче народносних заједница у Мађарској.

„Више пута је измењен и Мањински закон, који обезбеђује она права, која су још давне 1993. године првим Мањинским законом била зацртана на округлом столу. Што се финансирања тиче, последњих осам година је знатно повећан буџет који Парламент Мађарске обезбеђује за народносне циљеве: од 3,9 милијарди форинти 2014. године, до преко 26 милијарди, колико износи данас. Српска заједница је добила школе у власништво, такође велика средства за одржавање, функционисање и обнову школа и црква, што је од велике важности за наш опстанак. Мађарска држава је такође, обезбедила средства да школе, тамо где се настава одвија на српском језику, пређу у власништво Самоуправе Срба у Мађарској”, рекао је Алексов.

Присутнима се потом обратила

Вера Пејић Сутор, која је говорила о српским школама у Мађарској, којих сада има у пет насеља, и то у Батањи, Будимпешти, Ловри, Сегедину и Дески. После новоотворене школске зграде у Ловри, од следеће школске године у Српској школи у Сегедину планира се настава до осмог разреда основне школе, а од 2023/24. и гимназија. Број ученика у српским школама се повећао од 624 у 2018/2019. години, до 884 ученика 2021/2022. године, истакла је она.

Вера Пејић Сутор је, затим, говорила о Самоуправи Срба у Мађарској и њених пет институција - Канцеларији, Српском институту, Српском позоришту у Мађарској, Културним и медијском центру „Српски венац“ при којем су и „Српске недељне новине“ и Српском педагошком и методолошком центру. ССМ је у сталном контакту са свим српским местима у Мађарској и финансијски им помаже у обнављању црква, друштвених објеката и инфраструктуре, нагласила је председница.

Игор Душан Рус је рекао да је, када је о изборима реч, најбитније да је Национална изборна комисија евидентирала српску листу и да се може пуноправно гласати. Нагласио је да у последњих осам година, откад постоје представници у Парламенту, постоји добра сарадња ССМ-а са српским портпаролом. Према Русовим речима, веома је важно да се одлуке које доносе Влада и Канцеларија премијера Мађарске, увек доносе уз консултације са Љубомиром Алексовом.

Говорник је упознао присутне да је од пресудне важности да наша листа добије што више гласова, јер тиме Срби као бирачко тело, а и сама мањина,

добијају већи легитимитет. Он је позвао Србе да се региструју и гласају на изборима за парламентарну српску листу. Подсетио је да се не гласа се за појединце, већ за комплетну листу, тако да на њој треба само уписати „X“ у предвиђени кружић, док се имена не смеју подвлачити, ни обележавати.

Пети кандидат на листи, Петар Крунић, поздравио је Чипљане и пожелео Љубомиру Алексову успешан наставак рада у Парламенту. При томе је похвалио српске самоуправе у Мађарској и њихове активности. По завршетку излагања кандидата са српске листе, уследио је разговор домаћина и њихових гостију.

Новости из Нове Сентивана

Половични успеси на расписаним конкурсима

Током протеклих пет година, Мађарска је потрошила више од 3.600 милијарди форинти на изградњу ауто-путава, рекао је Ласло Ђерђ, државни секретар за иновације и технологију.

У седишту представничког тела Срба у Новом Сентивану, 14. фебруара, одржана је седница месне Српске самоуправе (СНС), на којој је усвојен овогодишњи буџет, размотрени конкурси и концепирани предстојећи планови.

На заседању, којим је председавала Теодора Крунић Дунаи, чланови су најпре размотрили финансијско стање. Чланови СНС-а су констатовали да ће и овогодишњи буџет самоуправе бити сличан прошлогодишњем. Пред државне дотације, која износи 1.040.000 форинти, СНС се нада да ће, захваљујући диференцијалном финансирању народносних самоуправа, доћи до одређених средстава. Наравно, и даље се помно прате расписани конкурси, у нади да ће конкурси сањем моћи да допуне свој буџет.

Што се тиче „Српског календара“ за 2022. годину, чланови СНС-а, након што су откупили одређене примерке годишњака Самоуправе Срба у Мађарској, већ су извршили расподелу издања међу српским живљем, па је свака српска кућа добила по један примерак.

У вези са конкурсима, који су били поднети код Фонда „Бетлен Габор“, Сентиванци су постигли половичан успех. Наиме, док су са једне стране успешно конкурисали за прославу великогоспојинске храмовне славе, конкурсне молбе везане за савинданску прославу и одржавање српских „пласачница“, нажалост, нису уродили плодом.

Пошто Срби у овом насељу жарко желе да обнове бивши парохијски дом, користе све прилике да набаве додатна материјална средства у циљу реализације спољашње и унутрашње реконструкције зграде. Будући да се објекат налази у трошном стању, хитно се мора извршити изолација грађевине. Упркос чињеници да овом приликом конкурсна молба није уродила плодом, СНС је одлучила да део средстава из буџета утроши у преко потребне извођачке послове. Радови ће се одвијати сходно материјалним могућностима. Све то значи да ће обнова парохијске зграде ићи корак по корак, у зависности од новчаних средстава.

Пошто је прошле године започета серија српских игранки наишла на велико интересовање и популарност у кругу месног живља, Српска самоуправа у Новом Сентивану ће настојати да и ове године приреди неколико таквих програма.

На крају седнице постигнут је договор да ће се на наредној седници разговарати о прослави Ускрса и другим пролећним црквеним празницима. У међувремену, СНС ће и даље пажљиво пратити јавне позиве, у нади да ће успети да открије такве нове конкурсне расписе, помоћу којих ће бити у прилици да дође до нових финансијских извора, потребних за грађевинске радове на згради бившег парохијског дома и реализацију осталих програма.

Поводом предстојећих парламентарних избора у Мађарској, у оквиру изборне кампање, у Дому народности у Сегедину, 25. фебруара је такође одржан предизборни скуп, на којем су се представили кандидати српске листе. Љубомир Алексов се, из здравствених разлога, овога пута није појавио на скупу, на којем су присутни били Вера Пејић Сутор, др Јованка Ласстић, Игор Рус и Петар Крунић.

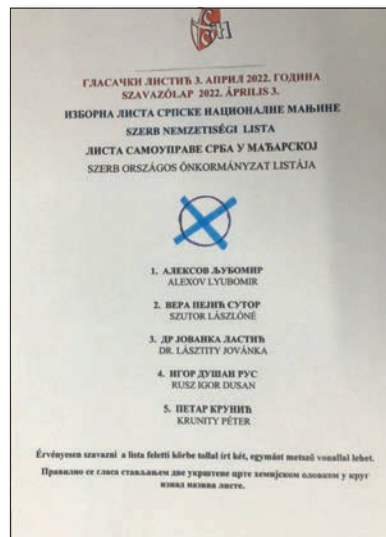
Форум је отворила Вера Пејић Сутор, која је присутне бираче – пре свега из Деске, Сирига и Сегедина, упознала са системом гласања на парламентарним изборима, који ће се одржати 3. априла. Она је посебан нагласак ставила на гласање за српску листу. Подсетила на то ко има право да гласа за листу Самоуправе Срба у Мађарској и истакла зашто је важно да се да подршка овој листи. Према њеним речима, важно је да особа која предводи српску листу – у овом случају то је Љубомир Алексов, тренутни заступник српске заједнице у Парламенту Мађарске, добије што више гласова, чиме би добио јачи легитимитет у Парламенту.

Вера Пејић Сутор је нагласила да се од увођења самоуправног система у Мађарској, народностима по трећи пут пружа прилика да гласају за српску народносну листу, опцију Самоуправе Срба у Мађарској. Изласком на изборе и пружањем подршке српској листи, подржава се и рад који је до сада обављан, па би на тај начин те активности свакако добиле континуитет.

Др Јованка Ласстић, је говорила о успесима који су постигнути на пољу развоја српског школског система. Она је подсетила да су огромна средства, добијена од државе, уложена у развој инфраструктуре у Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти, батањској Српској основној школи и забавишту, а тренутно највећа инвестиција остварује се у Сегедину.

„Симболички гледајући, и прва изборна кампања у циљу пружања подршке српској листи одржава се у граду где се гради нови српски образовни центар“, подсетила је она и осврнула се на проширивање Српске школе у Десци, подружнице Српског образовног центра „Никола Тесла“ из Будимпеште.

Игор Душан Рус је рекао да је од изузетног значаја добра сарадња заступника српске заједнице у Парламенту Мађарске и Самоуправе Срба у Мађарској: „Та чињеница је приметна и Влада Мађарске позитивно оцењује компактност двеју страна које

се налазе на истим таласним дужинама“, рекао је он и додао да успешна сарадња за собом повлачи и озбиљну материјалну подршку, коју српској заједници пружа Влада Мађарске.

Петар Крунић је позвао присутне да се у што већем броју региструју и гласају за листу Самоуправе Срба у Мађарској.

Вера Пејић Сутор је подсетила да у Мађарској тренутно функционише 46 српских самоуправа:

„Међутим, на следећим изборима та би се бројка могла повећати. Наиме, постоји нада да ће се српска народносна представничка тела формирати и у Макови и Вашархељу“, рекла је она.

Такође, истакнуто је задовољство што се константно повећава број ученика у Српском образовном центру „Никола Тесла“ у Будимпешти, али и у његовој подружници у Десци. Тамошња деца ће, како је речено на форуму, после окончања 4. разреда моћи да крену у сегединску Српску основну школу и тамо наставе своје школовање. За њихов превоз ће бити обезбеђен школски аутобус.

Кандидати српске листе су на крају скупа све заинтересоване, који су могли да поставе и питања, позвали да се у што већем броју упишу на бирачки списак за избор српске народносне листе (ако то до сада нису учинили), и да на изборима изаберу опцију Самоуправе Срба у Мађарској.

Форум бирача у оквиру изборне кампање окончан је промоцијом „Календара“ за 2022. годину, чији је издавач Самоуправа Срба у Мађарској. Ову публикацију представили су чланови уредништва.

Катарина Павловић Бачи,
Предраг Мандић

П. М. Игор Душан Рус, Вера Пејић Сутор, др Јованка Ласстић и Петар Крунић

ДРУШТВО

Новости из Деске и Харкања

Задовољство због прилива конкурсных средстава

У згради Српског културног, образовног и духовног центра „Свети Сава“ у Дески, 23. фебруара, одржана је седница месне Српске самоуправе (ССД). Форумом је председавао Кристифор Брцан, председник, који се осврнуо на трифунданску прославу и отварање пројекта у склопу ИПА Програма прекограничне сарадње Мађарска-Србија, као и приређивање винске вечери у Центру „Свети Сава“.

У оквиру друге тачке дневног реда, једногласно је усвојено буџетско газдовање самоуправе у 2021. години, а у вези са овогодишњим буџетом, руководиоца ССД-а је нагласио да се он састоји од ставке коју обезбеђује влада Мађарске – ради се о 1.040.000 фо-

ринти, а предвиђају се и средства која ће пристићи путем диференцијалног финансирања народносних самоуправа.

Дешчани су штедњом успели да за ову годину пренесу одређена средства из 2021. године, тако да буџет сада износи близу три милиона форинти. Наравно, с временом, када пристигне и остали новац, односно конкурсна средства, буџет ће се бити измењен.

У оквиру заседања разговарало се и о могућностима сазивања скупа представника српских самоуправа у Поморишју. Пошто је, због пандемије, дошло до застоја на пољу повремених сусрета и размене искустава представничких тела српске народ-

Детаљ са трифунданске прославе у Дески

ности у поморишкој регији, чланови ССД-а су се договорили да ће контактирати руководиоце батањске, чанадске, сегединске и новосентиванске Српске самоуправе и затражити мишљење целисходности одржавања састанака.

Крај заседања протекао је у знаку разматрања ситуације у Украјини. ССД је одлучила да ће покренути сакупљање добровољних прилога, за чије достављање близу мађарско-украјинске границе се пријавио Милан Јанчкин, члан Самоуправе Срба у Дески.

И Самоуправа Срба у Харкању (ССХ) је конципирала план рада и буџет за 2022. годину. Трочлано представничко тело Срба у овом познатом барањском бањском градићу, предвођено председником Банетом Деспотовићем, одлучило је да се, ако то епидемиолошке прилике дозволе, ове године представи на најбољи могући начин, промовишући праве вредности српске културе.

Радни план Харкањске српске самоуправе садржи приређивање Српске вечери, заједничко представљање са месном хрватском и немачком самоуправом у склопу једног бала, а ССХ ће активно учествовати и у приређивању Веронаучног кампа Епархије будимске. Такође ће организационо и материјално учествовати у прослави светодимитријевске храмовне славе у Шиклошу.

Међу плановима су и екскурзија у Будимпешту и Сентандреју. То путовање би желели да остваре у сарадњи са српским самоуправама у Шиклошу и Мађарбоји.

Представничко тело Срба у Харкању спремно је и да материјално подржи обнову некадашњег гробног места деспота Стефана Штиљановића на Ђунтиру, као и празновање, које се сваке године на ходочасном месту Барања одржава почетком августа. Финансирање радова, међутим, зависи од тога каквим ће буџетом ка-

сније да располаже Самоуправа Срба у Харкању. Слично осталим народносним самоуправама у Мађарској, и Харкањчани могу да рачунају на државну дотацију и средства, добијена путем диференцијалног финансирања народносних самоуправа. Што се тиче осталих конкурса, на које је конкурисала ССХ, остаје да се види хоће ли уродити плодом.

У међувремену, радује чињеница да је харкањска Српска самоуправа добила позитиван одговор од Фонда „Бетлен Габор“, код кога је конкурисала у циљу адаптације седишне просторије ССХ. То значи да ће, након извођачких послова, ССХ моћи да се усели у своју седишну просторију, која је добијена од локалне самоуправе града, а налази се поред Културног центра у Харкању.

Претходно, наравно, предстоје бројни реконструкциони радови на објекту, који је преко двадесетак година био празан и ван функције, па Србе у Харкању очекују разни грађевински послови који ће обухватити измену прозора, врата, малтерисање, фарбање итд. При томе, међутим, радује обећање руководства локалне самоуправе насеља да ће највероватније град преузети на себе измиривање режискијских трошкова, што је огромна помоћ за Самоуправу Срба у Харкању.

П. М.

Покладно вече у Новом Сентивану

Дан за праштање и весеље

чила у томе да се уз закуску, коју су понели од својих кућа, веселе и слушају српску музику.

Наравно, сви су били свесни да су покладе дан за праштање и весеље. Па је у том знаку протекло и веома пријатно вече у Новом Сентивану, где се до касне вечери разговарало и дружило.

У организацији Самоуправе Срба у Новом Сентивану, у месном парохијском дому, који служи као седиште српске заједнице у селу, 25. фебруара одржано је Покладно вече.

Представничко тело Срба у овом насељу надомак Сегедина, након паузе од годину дана, коју је проузроковала пандемија, поново је приредило покладну забаву са циљем да се мештани друже, поведу разговор и веселе.

Нажалост, многе Сентиванце је у последњем моменту болест спречила да дођу на покладно весеље, па се у клупској просторији, у односу на пре две године, окупио мањи број мештана. Ипак, та чињеница их није спре-

На крају приредбе постигнут је договор мештана, на челу са Теодором Крунић Дунаи, председником месне Српске самоуправе, да се до године настави лепа традиција одржавања покладне забаве.

Такође, одлучили су да следеће окупљање закажу за други дан Ускрса, у парохијском дому, где ће се приредити „поливање“ и Туцијада. Након успешно приређене покладне вечери, искрено се надају да ће и заједничка прослава Васкрса протећи уз присуство већег броја месног српског становништва, као и уз добро расположење, јер је Ускрс врхунац хришћанске црквене године и „празник над празницима“.

П. М.

Бане Деспотовић, Харкањ

Наирађена књија проф. др Горане Раичевић

Агон и меланхолија: живот и дело Милоша Црњанског

Дело проф. др Горане Раичевић, објављено у издању Академске књиге из Новог Сада, добитник је награде „Никола Милошевић“, Радио Београда 2, за најбољу књигу у области теорије књижевности и уметности, естетике и филозофије. Ауторка за наш лист каже да је захвална издавачу који се бори за сваку књигу и сваког аутора, а Други програм Радио-Београда је потпуно посвећен овим садржајима и у време када је култура све мање присутна у медијима.

Уз честитке на награди, рецитирам како сте се осећали када сте сазнали да сте добитник ове престижне награде Радио Београда 2? Ви сте 20. лауреат, а Радио Београд 2 обележава 64 године свој постојања.

— Заиста је то била радост, испред које је ишло и узбуђење. Финално жирирање, када се од три књиге бира једна, одвија се јавно, у директном радијском преносу. Сваки од тројице чланова жирија: Зоран Пауновић, Зоран Димић и Богдан Лубардић, опширно су образложили свој избор. У њем избору наша су се и вредна дела Предрага Петровића о енциклопедизму у књижевности и Сандре Шћепановић о Емпедоклу. Као професор књижевности и истраживач са дугим стажом, до ове књиге нисам добијала награде, али је ово четврто које сам добила за књигу

Агон и меланхолија. Ова признања говоре да је оно што радим запажено и вредновано у научној и широј друштвеној заједници. Осим ове књиге је добила награду Новосадског сајма књига „Лаза Костић“, признање Задужбине Николаја Тимченка у Лесковцу и Медаљу културе Културног центра Војводине „Милош Црњански“.

Посебну тежину овој последњој награди даје и име великог професора, теоретичара, филозофа, Николе Милошевића, као и сама институција која је додељује. Повезани су велики српски писац и његов тумач Никола Милошевић. Ја се и данас сећам да сам прву песму Црњанског, још као дете, чула управо на Радио-Београду. Емисија се звала „Песнички тренутак“ и непревазиђена Драга Јонаш говорила је песму „Траг“. То је био доживљај који се не

ПОСВЕЋЕНА ЦРЊАНСКОМ И АНДРИЋУ

Проф. др Горану Раичевић наши читаоци, љубитељи књижевности и Милоша Црњанског, познају као учесницу међународне научне конференције посвећене овом српском писцу, коју је пре две године организовао Смер за српски језик и књижевност Универзитета ЕЛТЕ у Будимпешти. Редовни је професор на Филозофском факултету у Новом Саду где, на Одсеку за српску књижевност, предаје Књижевност српске модерне, Поетику Милоша Црњанског, Поетику Иве Андрића и Савремене књижевне теорије.

заборавља. Сврстати се у ред награђених велика је част.

Може ли да за наше читаоце у Мађарској представите своју обимну монографску студију „Агон и меланхолија: живот и дело Милоша Црњанског“, која представља круну Вашеј рада и резултат је двогодишње посвећености овој теми.

— Све је почело још давне 1999. године када сам дошла на Филозофски факултет у Новом Саду - „Есејистика Милоша Црњанског“ била је моја тема за докторат. Есеј одликује жанровска хибридна, а има и ту карактеристику да открива свог аутора. Пишући о другима, есејиста много тога каже и о себи. Да напишем стваралачку биографију Милоша Црњанског, што је била иницијатива Боре Бабић, директорке Академске књиге, пристала сам одмах, верујући да толико то неће представљати тако компликован задатак. Ипак, требало је научити још шта, о контексту, о времену у којем је писац живео, ишчитати документа, обимну преписку, студије из политичке и друштвене историје тога доба. Посебно је било захтевно упустити се у публицистички опус Црњанског, оценити његове извештаје, новинске чланке које је писао из Хитлеровог Берлина и Мусолинијевог Рима и због којих је био проглашен симпатизером фашизма. А он то није био. Црњански је само био добри службеник своје државе, међуратне Краљевине Југославије. Тиме се може објаснити и његов антикомунизам. Ова књига није апологија, већ покушај да се обухвати што је могуће више знања и увида о животу једног изузетног човека у турбулентним временима. Откривати човека у књизи, иза писама, у књижевном тексту, то је изузетан доживљај, изузетно искуство, упознати неког на начин на који можда не познајете ни најближе пријатеље, а ко живи само још кроз своја дела. Ниједном га се нисам застидела.

Како сте се оглучили за овакав наслов и на који начин сте дошли до идеје да је живот Црњанског био борба и меланхолија?

— Кад се завршио Први светски рат Црњански је имао двадесет и пет година. Преживео је, али је, као и многи други младићи из његове генерације, изгубио животну радост. Можда се и све што је касније писао може посматрати управо на тај начин, као потрага за радосту, за срећним постојањем. Црњански је имао једну романтичарску

визију књижевности — највећи српски романтичари су као и он сам били пречани — писање је за њега било увек и нека врста националне дужности. Као и његов јунак Вук Исакович, и Црњански је хтео да усрећи цео свој народ. Као и сваки авангардиста, желео је да мења свет, верујући да уметност може да буде водича у тој промени. Али, после периода вере и борбености наступала би меланхолија. Уместо да напредује, свет се кретао ка још већем хаосу. А и њега самог судбина није баш мазила.

Дугогодишњи сте професор српске књижевности на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, посвећени сте Црњанском, али и Андрићу. Како бисте ујоредили ова два писца?

— Судбина је била наклоњенија Андрићу, него Црњанском. Андрић је у међуратном периоду био рано признат као писац, ушао је у млад у Академију, па у дипломатију, а Црњански је у то време био мали гимназијски професор и новинар, чак и када је боравио у иностраним посланствима. Али, између њих двојице, упркос различитим стиливима, поетикама, има и много сличности. Обојицу је променио Први светски рат; окренули су се према колективу, према заједници, постали су поклоници идеје о југословенској узајамности. И Андрић је живот видео као борбу од које нема бежања. И код једног и код другог аутора наилазимо на одбојност према еротском, сексуалном, нагонском. Мисао, бестелесност, невидљиве везе, дух, то је извор радости, а не телесно задовољство. Иако их данас сматрамо класицима српске литературе, њихови корени су у авангарди. То не треба заборавити.

Разговор водила
Добрила Боројевић

Горана Раичевић

АГОН И МЕЛАНХОЛИЈА

Живот и дело Милоша Црњанског

КЊИЖЕВНОСТ

Научна конференција о Петру Милошевићу

Био је човек са неколико паралелних биографија

Поводом 70. година од рођења Петра Милошевића, књижевника и некадашњег професора Универзитета ЕЛТЕ у Будимпешти, Докторска школа књижевних наука при Филозофском факултету, организовала је једнодневну научну конференцију, на којој су учесници, из различитих аспеката изложили своја виђења стваралаштва овог писца и његове јединствене личности.

Проф. др Иштван Лукач

Своје научне радове о књижевном стваралаштву недавно преминулог писца и професора, односно сећања на сарадњу са њим, представило је четворо његових некадашњих колега са Катедре за

лошевићевим активностима у области издавачке делатности, у оквиру радионице „Венцловић“, што је била тема излагања Милана Ђурића.

Учеснике и госте је најпре поздравио др Иштван Лукач, универзитетски професор и шеф Катедре за словенску филологију при Институту за словенску и балтичку језике Универзитета ЕЛТЕ.

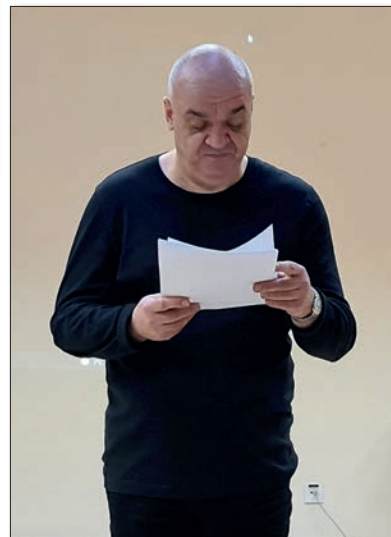
– Окупили смо се да обележимо 70. годишњицу рођења Петра Милошевића. Призивање духова је, у овој прилици, потпуно оправдано, јер је и током живота његов дух био присутан међу нама. Уз лакоћу свог хода, исјављао је неком неизвесношћу и спољном посматрачу остављао утисак да долази са велике удаљености. Када је реч о Милошевићевој биографији,

Маријета Вујичић

словенску филологију Универзитета ЕЛТЕ у Будимпешти: др Иштван Лукач, др Александер Урком, др Драган Јаковљевић и др Јолан Ман, а такође и њихов колега из Сегедина, др Золтан Вираг.

О стваралаштву овог књижевника говорила је и Ева Гајан, уредница његових белетристичких дела објављених на мађарском језику, а на сарадњу са Петром Милошевићем осврнула се и Маријета Вујичић, преводилац. На овом скупу било је речи и о Ми-

Др Золтан Вираг

Ева Гајан

о његовој личности увек постоји неколико паралелних биографија. Постоје и дубљи нивои његовог живота, које неко од вас овде присутних зна, али ја не знам. Има и оних које нико не може да зна, он их је заувек понео са собом. Можда је било много тајни. Данас би напунио седамдесету – рекао је, поред осталог, професор Лукач.

Ева Гајан, директорка библиотеке у Сентандреји и животна сапутница Петра Милошевића, говорила је и презентовала његова животна дела, док је Маријета Вујичић, преводилац, прочитала свој дирљив говор „Блуз у црном“, о дугогодишњем познанству и дружењу са професором Милошевићем.

– Наш Пера, како смо га звали, није био конвенционална личност, па то неће бити ни мој говор. Не знам тачно када је почело наше пријатељство. Крајем шездесетих година, током његових гимназијских дана, сећам га се као младића необичног карактера, пуног тинејџерског револта. У Српско-хрватској гимназији на Тргу ружа, дани су били изузетни и незаборавни. Ту су се сусретала деца из целе Мађарске, са различитим дијалектима, обичајима и карактеристикама, којима су предавали исти такви професори. С пуним срцем и љубављу Пера је ово опевао у мјузиклу „Авала експрес“. Са овакво сатиричним, духовитим комадом, пуним језичких бравура, љубави и носталгије, још се нисам срела. Тај мјузикл је Пера написао о нама. Када је дошао на факултет, повезала нас је струка. Такође смо били и лични пријатељи са Пером и његовом породицом. Помно смо пратили и подржавали његов рад и књижевно стваралаштво. Мој супруг, Стојан Вујичић, увек је позивао Перу да учествује на културним и књижевним манифестацијама. Њих двојица су се, иако су припадали различитим генерацијама, добро разумели и са пола изговорене реченице. О том пријатељству Пера је оставио траг својом драмом и представом „Вујичић блуз“, коју, нажалост, Стојан није доживео, а коју је извело Српско позориште у Мађарској. Учествовали су: Милан Рус, драмски уметник и син Пера Милошевића, Мирко Милошевић, надарени пијаниста и џез музи-

чар. Део сценографије биле су Тихомирове наочари и Стојанов шешир. Тихомир је био Стојанов брат, музиколог, који је седамдесетих година погинуо у авионској несрећи. Моје пријатељство са Пером је настављено и после Стојанове смрти. Имали смо и заједничких планова на пољу књи-

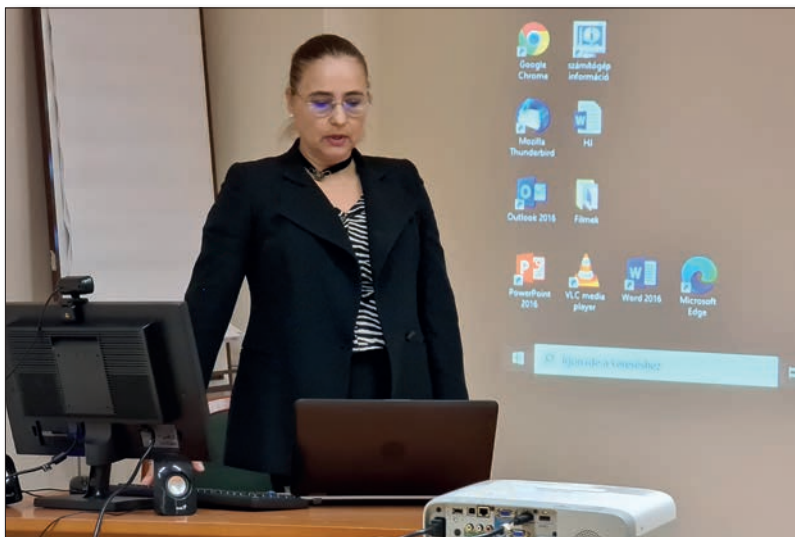
Др Александер Урком

жевности, који се, нажалост, неће остварити – рекла је, између осталог, госпођа Вујичић.

Др Александер Урком, са Смера за српски језик и књижевност Универзитета ЕЛТЕ, изложио је своју анализу Милошевићевог превода књиге „Капетан прљави Фред“, са мађарског на српски језик.

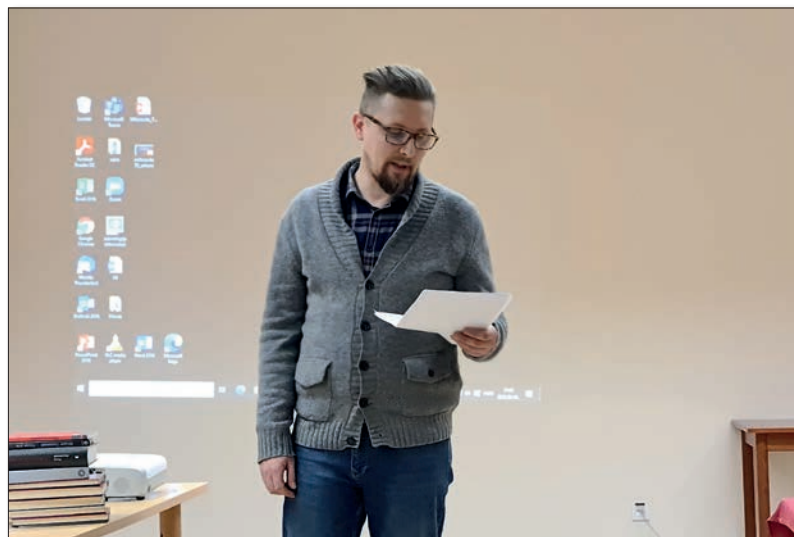
Др Драган Јаковљевић

Др Јолан Ман

- Петар Милошевић ми је био професор, а касније и колега. Својом анализом покушао сам да откријем како он преводи са мађарског на свој матерњи језик и колико себе самог даје у том послу. Такође, колико је имао храбрости да се одвоји од класичних средстава у уметничком превођењу,

Петра Милошевића, у којем је он често одлутао и као неки сањар, почео да пише сопствени роман. Др Урком је, затим, приказао најинтересантије делове оригиналних, необичних превода, уз игру речи, својствену Милошевићу. Предавач је рекао да је видљиво да се Милошевић често уда-

Милан Ђурић

првобитне поруке оригинала – рекао је др Урком.

Његов колега са истог смера, др Драган Јаковљевић, говорио је о својеврсним преображајима књижевних видика Петра Милошевића.

- Активно књижевно стваралаштво овог писца, које је трајало нешто више од три деценије, одликује се пре свега жанровском разноликошћу. Након почетних замаху у свету поезије, прилично брзо је упловио у воде прозе, која је, како ће се испоставити, била доминантна до краја његовог животног пута. У међувремену се, на уметничком плану, активно бавио књижевном критиком, есејистиком, приређивањем антологија и зборника. Љубитељи театра и музике, имали су прилике да прате и његов рад на припремању и реализацији неколико музичко-сценских остварења. Када је реч о његовом ауторском књижевном раду, након збирке песама „Сентандрејски типик“, објављене 1990. године и књиге приповедака „Наћи ћу друго“, издате четири године касније, уследио је низ романа. Њих пет, који су публиковани до 2013. године, могли бисмо, судећи према тематици коју обрађују и локалитетима који се у њима јављају, назвати својеврсним сентандрејским књижевним квинтетом. Реч је о романима, „Лондон Помаз“, „Ми же Сентандрејци“, „Битка за Сулејмановац“, „Вебсајт-стори“ и „Тиња Калаз“, рекао је др Јаковљевић и потом детаљније изложио своје виђење споменутих дела.

Др Јолан Ман, са Смера за хрватски језик и књижевност Универзитета ЕЛТЕ, говорила је о егзотици Милошевићеве двојезичне књижевности и сећањима на свог некадашњег професора.

Конференција је завршена излагањем Милана Ђурића, председника Удружења уметника „Круг“ из Будимпеште, који је говорио о активностима Петра Милошевића у Радионици „Венцловић“, чији је уредник био. Говорник је присутни подсетио на неколико издања објављених у овој радионици током протеклих десетак година, са Милошевићевим уредничким потписом. Посебну пажњу скренуо је на заједничко издање више младих српских песника, под насловом „Песма будилника“, којим је дат значајан подстицај српској књижевној речи на тлу Мађарске. Присутни су имали прилике и да се на лицу места упознају са сваком од ових дела, јер су књиге биле изложене током одржавања конференције.

У програму су учествовали и чланови Српског позоришта у Мађарској Милан Рус и Тибор Ембер, који су пригодним стиховима и извођењем једног сегмента музичке представе „Авала експрес“, присутне подсетили на сарадњу ове театарске куће са Милошевићем, на припремању неколико драмских и сценско-музичких подухвата.

К. П.

Тибор Ембер и Милан Рус

да ли је користио само она средства која бисмо од њега очекивали, или нас је могао изненадити – рекао је Урком.

Према његовим речима, у својој анализи је упоредио делове мађарског оригиналног текста са преводом

љави од текста, па опет приближава, тако да је његово превођење нека врста дисања са текстом.

- Када осети потребу за ширим контекстом, он, као врсни књижевник, врло креативно и храбро манипулише текстом, без губитка вредности и

СЕЋАЊЕ

Велика јодишњица најпознатије Сентандрејца

Два века од рођења Јакова Игњатовића (6)

Игњатовићев однос према Мађарима, у времену које је претходило револуцији у Пешти, формирао се у зависности од њихових ставова према српском и другим народима који су живели у Угарској. Као поборник и српско-мађарске сарадње у питањима борбе против феудализма и аустријског апсолутизма, он је у тренутку када су Мађари почели да угрожавају национална права и слободе српског народа, иступио против њихових намера.

И зјашњавајући се против политике помађаривања, коју су све отвореније заговарали носиоци мађарског политичког покрета, Јаков Игњатовић је упозоравао да су у прошлости пропадали сви они који су покушавали да насиљем сломи и униште поједине народе. Силом се не може ниједна „народност искоренити“, напротив, такви покушаји, упозоравао је, могу „грађански рат запалити... који би једва задовољену слободу утаманио“.

Све је то условило да је он мађарске „реформере“ упућивао у сасвим другом правцу: „Ми, дакле, мислимо да би боље било и за цел државну воопште и за саме Мађаре поособ, искључително опште свију државо-грађана интересе наоко и цел узимати: као касирање привилегија, конечно ослобођење земље отфеудалних окова, раван од свију плаћан данак, и пр. ово реформа изискује“.

Његова је намера била да својим предлозима утиче на смиривање пробудјених националних осећања, те да оштрицу мађарског националног покрета усмери к решавању социјално-економских и политичких питања која су била од животне важности за

све народе Угарске. Због тога је упућивао питање и прекор представницима мађарског либералног покрета, јер га је чудило да „једна част Мађара, која се либерално зове, тако и либерално свој језик другом наметнути жели“, док у исто време занемарује и заборавља на она важна и битна питања, везана за укидање феудалних веза и дажбина и успостављање грађанских слобода и равноправности.

Подсећао је да је обавеза државе да помаже просветни и културни развитак сваког народа понаособ: „Прошло је време у којем су правителства мислила да се тек глуп народ добро управљати даје“, па стога „свако правителство“ у новом времену мора да призна да само „воспитан народ, за живот, честитост и внутрењи мир државе најбоље јемствује“, и због тога се мора омогућити свим народима Монархије да се несметано развијају и просвећују, јер се само на тај начин може задобити њихова искрена љубав за „трон и државу“.

„Садашњи Европе догађаји у моралном светлу у историји човечества велику епоху праве“, и зато „цео свет сада о нуждама напредовања једно мненије има“, па и угњетени и обес-

прављени народи безусловно захтевају слободу и једнакост: „Дајте нам слободу, дајте нам средства да можемо као људи живети, да можемо цел човечества докучити; дајте нам у ставе, дајте слободу печатње, репрезентацију народну, једнакост пред законом, дајте нам све оно без чега се народ развити и правцу хуманитета цел докучити не може“.

Игњатовићева порука упућена мађарским националистима сводила се на следеће: ниједан народ се не може „са света пером збрисати“, нити се пак народи у својим „праведн(им) тежњ(ама)“ могу осујетити. Завршавајући своју полемику са Мађарима, Игњатовић је истицао да се народима Угарске, и поред све искључивости носилаца мађарског националног покрета према њима, неће моћи „за слободом пламтећа жеља угасити“. Зато је у револуционарном духу поручивао тим народима да се они сами морају изборити за праведно решење народног питања: „Aide toi, et le ciel t'aidera“. (Помози сам себи и Бог ће ти помоћи).

Бавећи се у својим чланцима оним делом мађарских реформи које су се односиле на питање о увођењу јединственог језика и јединствене мађарске политичке нације, Игњатовић је настојао да укаже да и Срби морају деловати у правцу јачања своје народности. У том смислу је писао како се не плаши „да ће се Србљи садашњи мађарски морати Богу молити“, али је у исто време упозоравао да такви предлози не смеју оставити српски народ равнодушним, јер, „ако искру народног чувства имамо“, морамо да се на њих „обазремо и да их се чувамо“. Тим пре што је сличних настојања било и у прошлости, па стога Срби све то морају схватити врло озбиљно, ако не желе даље слабљење „зданија“ свог „народног бића“. И зато у времену „кад сваки националист своју особеност развија и утврђује“, то мора постати и Србима најважнији задатак.

Знајући да ће његово просуђивање о тадашњем и будућем положају српског народа у Угарској наићи на кри-

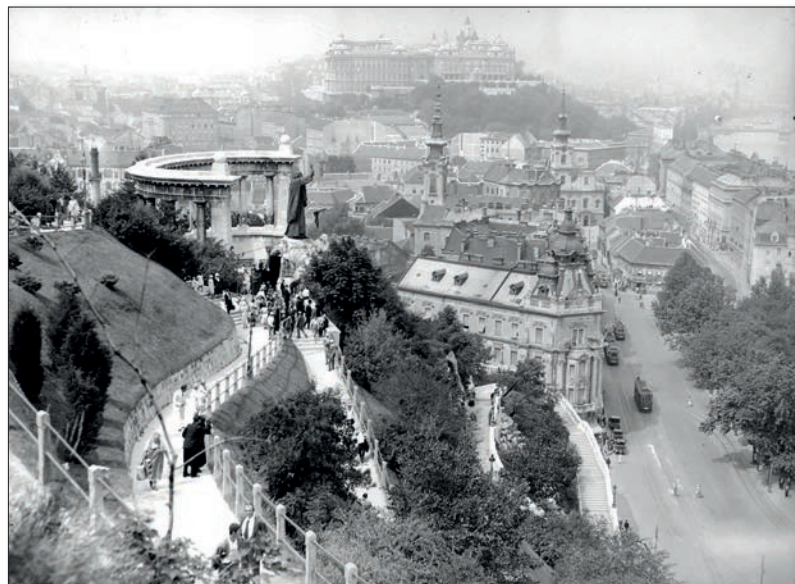
тику и отпор код мађарских шовиниста, Игњатовић им је одлучно и јасно давао до знања да се оправдани народни захтеви морају испунити, и да се силом „српска народност искоренити... не да“. Желе ли да опстану и сачувају државу од растројства, народи Угарске морају бити много толерантнији у свим спорним питањима, јер силом се није могао сломити ниједан народ. То упозорење се у првом реду односило на Мађаре и њихову намеру да на целој територији Угарске створе јединствену мађарску политичку нацију.

Такве намере мађарских националиста Игњатовић је окарактерисао као „лажне и варљиве“, јер су биле у супротности са животним интересима других народа Угарске. Ако Мађари, писао је тим поводом Игњатовић, не признају да су Срби народ, „ми чувствујемо да смо нација“ која има своју веру, језик, обичаје, књижевност, што на најбољи начин сведочи да „имамо народни карактер“. Уз то, Срби имају и привилегије „на којима се наше народности и закона гарантија оснива“. Игњатовић је стога одбацивао такве намере, чији је циљ био јединствена нација и језик у држави, као нереалне и неоствариве, јер се нису могле с „полиглотском државом помирити“.

Д. А.

ТРАЖИО САЗИВАЊЕ СРПског САБОРА

Српско национално питање се, по Игњатовићевом мишљењу, није могло решавати само на Угарском сабору и зато је тражио сазивање Српског народно-црквеног сабора, на коме би се изложили положај и права Срба у Угарској, јер без „конгреса је наша народност парализирата, и само скелет од ње остаје“. У то време Игњатовић је био један од ретких српских публициста који су смело и разложно износили захтев за сазивање сабора „који ће народ из сна пробудити, к свијести доводити“, на коме ће се „о народним и церковним стварима“ чути мишљење „целог... народа“, чиме би „већ једанпут“ дошао крај свим „мистификацијама“ српског питања у Угарској.

ВРЕМЕПЛОВ

11. марта 1974. – Умро је српски правник Милан Бартош, један од најистакнутијих југословенских стручњака за међународно јавно право, професор Правног факултета у Београду, секретар Српске академије наука и уметности.

11. марта 1981. – Под паролом „Косово - република“ у Приштини су избиле студентске демонстрације косовских Албанаца, које су у наредним недељама захватиле цело Косово.

11. марта 2006. – Бивши председник Србије и СР Југославије Слободан Милошевић преминуо је у притвору Хашког трибунала у Шевенингену, где му се судило за ратне злочине.

12. марта 1856. – Рођен Степа Степановић, један од најистакнутијих српских војсковођа у два балканска и у Првом светском рату.

12. марта 1868. – Скинута забрана са правописа Вука Стефановића Караџића и дозвољена његова употреба. Решење о томе донео, на основу одлуке кнеза Михаила Обреновића, министар просвете Димитрије Црнобарац.

12. марта 1880. – Рођен српски писац Владислав Петковић Дис, уз Симу

Пандуровића и Милана Ракића најзначајнији песник српске модерне с почетка XX века.

12. марта 1999. – Пољска, Чешка и Мађарска постале чланице НАТО, као прве земље бивше чланице Варшавског уговора које су приступиле НАТО.

12. марта 2003. – У атентату испред седишта Владе Србије убијен премијер Србије и лидер Демократске странке Зоран Ђинђић.

13. марта 1975. – Умро је Иво Андрић, један од највећих југословенских писаца 20. века, чије је дело донело углед и међународно признање југословенској књижевности. Био је једини југословенски књижевник добитник Нобелове награде за књижевност (1961) („Ех понто“, „Знакови“, „На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“, „Госпођица“, „Проклета авлија“).

14. марта 1932. – Рођен је југословенски песник, новинар, писац филмских сценарија и радио драма Мирослав Антић. Објавио је више од 30 књига, међу којима и збирке песама за децу „Плави чуперак“, „Насмејани свет“, „Шашава књига“.

14. марта 2002. – Представници Србије, Црне Горе, СР Југославије и Европске уније потписали су у Београду Споразум о преуређењу односа Србије и Црне Горе. Тиме

је престала да постоји заједничка држава. Југославија је била следбеница Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, формиране 1918, на крају Првог светског рата. Нова, „Државна заједница Србија и Црна Гора“ формално успостављена 4. фебруара 2003, трајала је до 21. маја 2006.

5. марта 1824. – Рођен је српски писац Бранко Радичевић, најзначајнији песник српског романтизма. Одушевљени присталица Караџићеве језичке реформе, песничким слободама означио је продор у нову епоху српске поезије.

15. марта 1848. – Три дана након масовних демонстрација у Бечу, револуција је захватила Будимпешту, а потом се проширила на целу Мађарску. Уз помоћ Русије, аустријске трупе угушиле су револуционарни покрет у августу 1849.

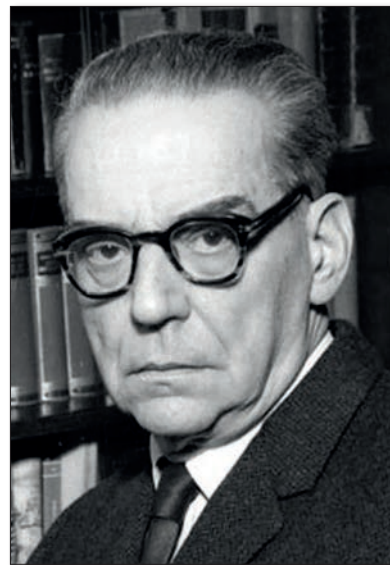
15. марта 1883. – Београд је добио прву „телефонску станицу“, седам година после проналаaska телефона, а први телефонски разговор су водили министар војни и капетан палилулске жандармеријске станице. Концесије за увођење телефона у Србији добио је 1882. Панта Михајловић, пријатељ Николе Тесле.

15. марта 1991. – Умро је српски писац Миодраг Булатовић. Пажњу читалаца привукао је већ првом збирком приповедака „Ђаволи долазе“

(1955). Један је од најпревођенијих српских писаца („Црвени петак лети према небу“, „Рат је био бољи“, „Људи са четири прста“).

16. марта 1934. – У Риму је потписан италијанско-мађарско-аустријски протокол којим је формиран „Дунавски блок“ против „Мале антанте“ Чехословачке, Румуније и Југославије.

16. марта 2002. – У Београду је умро један од најпознатијих филмских и позоришних глумаца Данило Бата Стојковић.

Иво Андрић

A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGI SZÍNHÁZAK
JELEN/LÉT
FESTIVÁLJA

Присутност - 2022

A MAGYARORSZÁGI NEMZETISÉGI SZÍNHÁZI SZÖVETSÉG
ÉS A MAGYARORSZÁGI SZERB SZÍNHÁZ SZERVEZÉSÉBEN
A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

ДАТУМ	НАЗИВ ПРОДУКЦИЈЕ	ИМЕ ПОЗОРИШТА	ЈЕЗИК ПРОДУКЦИЈЕ
21.03.2022. ПОНЕДЕЉАК			
19:30	ÉN, SZISZIFUSZ	ТЕАТАР МАЛКО	БУГАРСКИ (МАЂ.ТИТЛ)
22.03.2022. УТОРАК			
19:00	KARAMAZOV ALIÓSA UTOLSÓ NAPJA	СРПСКО ПОЗОРИШТЕ У МАЂАРСКОЈ	МАЂАРСКИ (РУСКИ ТИТЛ)
19:30	SCHERBENPARK	ДБУ	НЕМАЧКИ (МАЂ.ТИТЛ)
23.03.2022. СРЕДА			
14:00	ÖRÖKÖSÖK	ТЕАТАР ЦЕРВИНУС	МАЂАРСКИ
19:00	VÁRNI FOGLAK MINDEN ESTE	ГРЧКО НАРОДНОСНО ПОЗОРИШТЕ АМФИТЕАТАР	ГРЧКИ (МАЂ. ТИТЛ)
19:30	RUBIN ÉS VÉR	ЈЕРМЕНСКО ПОЗОРИШТЕ АНИ-БУДАВАРИ	МАЂАРСКИ
24.03.2022. ЧЕТВРТАК			
19:00	VITÉZ LÉLEK	ПОЗОРИШТЕ ЈОКАИ, БЕКЕШЧАБА	МАЂАРСКИ
19:00	NEVE: SOPHIE SCHOLL	ПОЗОРИШТЕ JETZT	МАЂАРСКИ
19:30	МЕТОДА	ПЕЧУЈСКО ХРВАТСКО КАЗАЛИШТЕ	ХРВАТСКИ
25.03.2022. ПЕТАК			
13:00	EGEREK...és egerek	ПОЗОРИШТЕ КАРАВАН	МАЂАРСКИ
19:30	RADIO YEREVAN	ЈЕРМЕНСКО ПОЗОРИШТЕ УРАТУ	МАЂАРСКИ
26.03.2022. СУБОТА			
16:00	AZ ÉN BABÁM EGY FEKETE NŐ	ЦИГАНСКО ПОЗОРИШТЕ ЦИНКА ПАНА	МАЂАРСКИ
19:00	KÉRTELEN TÜKÖRKÉP	РОМАНО ТЕАТРО	МАЂАРСКИ
19:30	ДОК НАС СМРТ НЕ РАСТАВИ	СРПСКА ШКОЛА „НИКОЛА ТЕСЛА“	СРПСКИ
27.03.2022. НЕДЕЉА			
17:00	НОЋ ХЕЛВЕРА	СЛОВАЧКО ПОЗОРИШТЕ ВЕРТИГО	СЛОВАЧКИ (МАЂ. ТИТЛ)
11:00	TILOS CSILLAGON	НАРОДНОСНО ПОЗОРИШНО УДРУЖЕЊЕ	МАЂАРСКИ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфг) ✦ За издавача: Зорица Јурковић Ембер ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✦ Фоторејтор: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листа: Тибор Фуксел ✦ За штампању Szedéstűkőr Bt.: Ференц Ибош ✦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

ТЕАТАР

Још једна премијера у Будимпешти

Док нас смрт не растави

Представа рађена према мотивима романа „Раскршће” Драгомира Дујмова, премијерно је изведена у Будимпешти, као плод сарадње Српског позоришта у Мађарској и драмске секције Српског образовног центра „Никола Тесла”.

Почетак представе дочекала је препуна сала Српског позоришта у Мађарској. Ученици који нису желели да пропусте представу о којој се причало, дошли су да сво-

јим присуством охрабре и пруже подршку својим другарима који су глумили у овој представи. Сва места су била заузета, па су ученици седели и на самој позорници.

Зорица Јурковић Ембер:

ПОНОСНА САМ НА НАШЕ ЂАКЕ

Ову представу сам почела да радим 2019. године, када сам се први пут консултовала са Драгомиром Дујмовом о начину адаптације његовог романа. Пошто у роману има важних историјских чињеница које је требало споменути, смислила сам да, у оквиру једне позоришне представе која се припрема, те наративе ставим у контекст. Због пандемије смо два пута одложили премијеру, што значи да сам увек почињала са новом екипом. Целина комада је остала онаква какву смо првобитно смислили, пробе смо држали преко интернета, анализирајући ликове и ситуације. Као и раније, при стварању представе радим импровизације и продужене импровизације на одређене теме и ситуације, и тако настају ликови. У овим условима то није било лако, јер смо били физички одвојени. Такође су се мењала деца која глуме, па сам поново морала да прилагођавам ситуације сходно карактерима и склоностима нових учесника. Тако је лик Аничине мајке, коју је играла Мирјана Ђурић, добио већи значај, што је добро. Захваљујем се професору Дујмову што нам је поново „позајмио” свој роман да га поставимо на сцену, што нам је дао оригиналне фотографије главних ликова, које смо употребили за сценографију, а посебно на оригиналном аудио-снимку из осамдесетих година, на којем три Сантовкиње, баладом о Родољубу и Аници, описују овај истинити трагичан догађај, те радњу представе публика може да прати и кроз песму. Представу обогаћује још један музички мотив сантовачких народних песама, који прати промену сцена. Наиме, у представи се мења време догађања, пробе позоришне екипе се одигравају у садашњости, а главна радња у прошлости, тако да се на преласку из једног доба у друго, чује песма коју изводи Лена Ембер. Срећна сам што је представа доживела велики успех и много сам поносна на своје талентоване и дисциплиноване ђаке. Понашали су се као прави професионални глумци.

На сцени су се смејивали глума, песме и игре, прошлост и садашњост, а присутан је био и специфичан сантовачки говор, који су ученици уз много труда савладали, као прави професионалци. У садашњости, глумачка екипа покушава да обради причу о једном мање познатом, а уједно и јединственом догађају који се одиграо у Сантову, 1899. године. Све време је на сцени актуелна и прича о љубави између Родољуба и Анице, која се несрећно завршава, због њихових различитих вероисповести.

Многи Сантовчанини су крајем деветнаестог одлучили да из католичке пређу у православну веру, због наметнуте мађаризације у месној цркви, коју је спроводио жупник Јанош Батори. Сантовачки Шокци су, наиме, били разочарани када су приметили да њихов свештеник, кога су иначе лепо дочекали у селу, смишљено избегава да говори на њиховом језику и почиње све чешиће да служи мисе на латинском и мађарском.

После две и по године испуниле су се тежње сантовачких побожних душа и стали су на праг сеоске српске православне цркве. Према историјским подацима, Сантово је 1736. године било чисто српско село. Тадашњи сантовачки Срби, били су приморани да пређу у римокатоличку веру, али је православна свест остала жива у њиховом колективном сећању. И, после 163 године, пред Богом су Сантовчани постали деца православне цркве, баш као што су били и њихови даљи преци.

И како прича у самој представи редитељка, коју глуми Лена Ембер, Сантовчани су се побунили против свештеника. Наиме, стигли су и до Беча у намери да се сретну са папским изаслаником, али су увек добијали негативне одговоре.

На самом крају представе, публика

је бурним аплаузом поздравила, а на сцени се појавио и Драгомир Дујмов, по чијем роману је урађена представа. Он се захвалио Српској гимназији, а посебно члановима драмске секције, јер ово је већ други пут да њихова инспирација потиче из једног његовог романа. Захвалио се и колегици Зорици Јурковић Ембер и

свим учесницима, јер је ово, како каже, за њега био посебан доживљај.

Публици се обратила и Зорица Јурковић Ембер, која је радила адаптацију текста и режију. Она се захвалила присутнима што су се одазвали у тако великом броју, као и Драгомиру Дујмову за помоћ у раду са члановима драмске секције, како би научили шокачки. Захвалност је упутила и директорки Српског образовног центра „Никола Тесла”, др Јованки Ластих, на сарадњи и стрпљењу приликом дечјих проба и Милану Русу и Српском позоришту на сардњи и помоћи.

Д. М.

